

SLOVENEK

Političen list za slovenski narod.

Naročnine in inserate
sprejema upravništvo v
Katol. Tiskarni, Kopitar-
jeve ulice št. 2.

Rokopisi se ne vračajo,
nefrankovana pisma ne
vsprejemajo.

Uredništvo je v Seme-
niških ulicah št. 2, I., 17.

Izhaja vsak dan, izveniš-
nedelje in praznike, ob
pol 6. uri popoldne.

Štev. 11.

V Ljubljani, v ponedeljek 14. januarja 1901.

Letnik XXIX.

Volivcem mest in trgov!

Volitev v mestni skupini celjski je končana. — Če tudi tokrat še nismo mogli dobiti večine glasov, ker so nasprotniki delali z nečuvnim terorizmom, posebno v Celji, postavili zares zadnjega svojega volivca, imeli med svojimi volivci celo vrsto priseljenih volivcev, kateri ne plačujejo dovolj davka, — a so se pri reklamaciji tokrat še prezrli, in ker se nam je uradno še v zadnjem času prečrtalo, posebno v Celji, lepo število naših volivcev, — dosegla je vendar narodna stranka sijajni uspeh.

Slovenski narodni glasovi poskočili so od 508 v letu 1897 na 642, torej za celih 134 glasov, pri nasprotnikih od 644 leta 1897 na 725 glasov, torej samo za 81 glasov, tako da so se vzdržali le z neznatno večino 83 glasov.

Za ta sijajni uspeh moramo izrehati iskreno narodno zahvalo pred vsem našim dičnim trgov savinjskim Gornjigrad, Ljubno, Mozirje, Vransko in Žalec, ki so volili popolnoma soglasno narodnega kandidata. — Ti trgi so zares ponos slovenskega naroda! — Istotako iskrena hvala gre tudi trgu Šoštanj, kjer so narodni glasovi tako silno napredovali; narodno zahvalo zaslužijo pa tudi vrli narodni volivci v Sevnici, Šmarji, Brežicah, Kozjem, Vojniku, Konjicah, Laškem trgu, Rogatecu, narodni pojedinec v Vitanji, posebno pa še volilci v Celju, ki so bili izpostavljeni naravnost brutalnemu terorizmu nasprotnikov, pa so vendar stali neomajno kakor skala za narodnega kandidata.

Hvala slovenskega naroda vsem!

Junaško naprej in prihodnjič mora biti uspeh narodne stvari popoln.

V Celju, dne 12. januarja 1901.

Narodni volilni odbor.

Z dunajskega bojišča!

(Izvirni dopis.)

Padec par krščanskih mož pri državno-zbornih volitvah vzdignil je židovski Izrael in sklepi, katere dela židovsko časopisje, ker sta na Dunaju prodrla v peti skupini dva

soc. demokrata in ker je v provinci momentano vsled narodnostnega hujkanja položaj za nemško katoliško ljudsko stranko nekoliko slabši, so uprav gorostasni. Ti politiki pač ne vedo, da hujkanje nad doslednostjo, nad poštenostjo katoliško nikdar ne bode trajno zmagalo, in niti ne pomislijo, da sta prav za prav pri drž. volitvah najbolj natepena socialna demokracija in liberalizem.

In na Dunaju! Tu vam kar tja v dan od vsakega liberalnega poba do najstarejših židovskih krivonoscev vse vpije: »Dunaj, ne osramoti se pred provinco! Proč s črno temo, proč s kršč. socializmom!« Vse vprek vam po židovskih kavarnah in gostilnah pripoveduje, kako se po provinci dani in da mora zmagati prostost (židovskega odiranja) tudi na Dunaju.

Sredi tega upitja stoji mirno, smehljajoč se voditelj krščanskega ljudstva, dr. Lueger. Od shoda do shoda hiti s svojimi zvestimi prijatelji in ondi kliče ljudstvu: »Dunajčani! Mislili so nekdanj Turčini, da imajo našo ljubo domovino že v rokah, Dunaj pa jih je odbil in occident je zmagal proti orijentu. Tak historičen moment je sedaj tu! Dunaj se drži, in oproščeni bodo ostali naši bratje orijentskega upliva!« In ko dr. Lueger govori te besede, tedaj nastane vihar, tudi zastanci obljubujejo, da ne ostanejo doma, kot v peti skupini. Prav je torej, da židje kličejo vse svoje na krov in da se boje, da jim kršč. socialci ne odvzamejo tudi I. okraja, to »dunajsko city«, kakor ta okraj titulira »Neue Freie Presse«.

Vse je mobilizovano. Židovski volivci se od najdaljnih krajev vračajo od svojih opravkov. Čehi so postavili svoje kandidate, istotako v nekaterih okrajih. Schönererijanci in liberalci razpošiljajo posebno po volivnem okraju kneza Liechtensteina dopisnice s sliko kandidata »socialpolitikarja« učitelja Oswalda Hohensinnerja, ki je tudi nekaj predsednik neke »napredne« učiteljske zveze. Na dopisnicah se obljubuje, da bo znižal ta »napredni« učitelj najemnino, odpravil davke, a vse te obljube pokvari — fotografija.

Ali imajo res vsi predsedniki naprednih učiteljskih zvez tako nesrečne fiziognomije.

Židje razpošiljajo kršč. volivcem litografovanе volivne listke s krščanskimi kandidati, dobro vedo, da so taki listki neveljavni. Napeli so vse sile. Dobro vedo, zakaj se gre! Dr. Lueger pa hodi od shoda do shoda in vzbuja ljudstvo. Ljudstvo mu aplaudira . . . ali pa bode tudi storilo popolno svojo dolžnost, ali bode napelo moči tako, kot so jih napeli nasprotni elementi? Mnogo je ljudi, kateri menijo, da parlament ne bo delal in da je torej vsaka volitev brezvspešna.

Kaj torej hoditi k volitvi, mislijo taki ljudje in — ostali so v V. skupini doma. »Kikeriki« tem ljudem prinaša naslikano veliko »Ehrensclafhaube«.

No upati je, da jutri v ponedeljek prodre kršč. zavest, vsaj so se kršč. socialci tudi pri ožji volitvi v peti skupini dobro izkazali. Dočim so kršč. socialci na Dunaju vse volitve pete skupine veljale 3000 gld., je bilo samo na budimpeštanski borzi nabranih za dunajsko ožjo volitev v peti skupini 230.000 K na korist soc. demokracije. In vse je bilo brez uspeha!

Res je sicer, da se je število volivcev po posameznih okrajih pomnožilo, po 2000 do 3000 volivcev, ker je v raznih okrajih več volivcev, a menda vendar niso vsi ti volivci v židovskem taboru in menda židom tudi to ne bo pomagalo, da se n. pr. konfiscirajo krščanskosocialni lepaki, na katerih se govori o »požidovljeni soc. demokraciji«, dočim se liberalnega oklica ni konfiskovalo, dasi je v njem govor o »ničvredni (!) aristokraciji« in je v njem polno psok na poštene obrtni stan, ki na Dunaju noče iti z liberalci, ker predobro ob viru liberalizma pozna liberalno »delavnost« za obrtnika.

Izid volitev bode došel v Ljubljano okolu pol 12. do 1. ure ponoči.

Mažarorsag proti Hrvatskeji.

Med zakonskimi osnovami, katere so bile predložene v zadnjem zasedanju hrvatskega sabora, je bila tudi osnova o porabi

varstvenih znamk. Premda je ta zakon popolnoma sličen ogerskemu, se je moralo vendar o njem razpravljati tudi v hrvatskem saboru, ker spada po svoji naravi med autonomne zakone hrvatske.

Zanimivo je, kako je hotela celo domača hrvatska vlada pri tem zakonu uvesti naslov ogerske države (mažarorsag) v besedilo hrvatskega autonomnega zakona. Toda sama mažaronska večina se je ustavila temu početju ter je po svojem članu dr. Šiloviću zahtevala, da se uvrsti mesto naziva »ogerska država« pravilnejši izraz »zemlje ogerske krone«, češ, da to odgovarja hrvatsko-ogerske nagodbi iz l. 1868. Zedinjena opozicija pa tudi s tem popravkom ni bila zadovoljna, nego je zahtevala po temeljitem dokazovanju poslanca dr. Derendina, da se mora pri zakonih take vrste rabiti le naslov »kraljevina Ogerska ter kraljevina Hrvatska in Slavonija«, kajti Hrvatska in Slavonija ste ravnopravni z Ogersko ter imata pri izdavanju autonomnih zakonov kakor tudi zajedniških enako zakonodavno moč.

Z izrazom »zemlje ogerske krone« pa ni Hrvatska imenovana, kakor se to po nagodbi razumeva, dočim se v izrazu »ogerska država« popolnoma utopi. In vendar je poročevalec član srbskega kluba, zagovarjal prvotni izraz, češ, da je za ta zakon veljaven le izraz »ogerska država«, ker je ta edina more varovati omenjene znamke tudi na zunanem. Gotovo jalov dokaz, če se pomisli, da zunanjemu zastopstvu ni izročena samo Ogerska nego tudi Hrvatska v enakem svojstvu.

In ta poročevalec je zagovarjal svoje mnenje še celo potem, ko je sam vladni predstojnik za pravosodje sprejel Šilovićev predlog. Pri glasovanju je bil sprejet Šilovićev predlog, a Derendinov zavrnjen, ker je zanj glasovala le opozicija. In vendar je Derendin branil tako pravično stvar, da se jej nobeden domoljubni Hrvat ne bi smel upreti, posebno ne v sedanjem času, ko se je vse zarotilo proti Hrvatski.

Moramo priznati, da je v tem slučaju sabsorska večina ravnala vendar malo odločneje, nego po navadi. Vlada, ki dela vse po inspiraciji mažarskega ministerstva, je mislila

LISTEK.

O Levčevem »Slovenskem pravopisu« in njega kritikah.

Spisal dr. K. Štrelj.

(Dalje.)

Levec uči v točki 11. tudi, kako se izreka: 1) / pred polglasnim in pregibnim e (e) in 2) končnica el v tvorno-prošlem deležniku prvih štirih razredov prve vrste in v samostavnih in pridevnih s pripomo / in pregibnim e-jem pred njo. V prvem primeru je izrekli / kakor v, v drugem pa el kakor krake u, torej 1) *pogorelec* kakor *pogorevec*, *tkalec* kakor *tkavec*, 2) *grebel* kakor *grebu*, *misel* kakor *misu*, *topel* kakor *topu*.

Kritikom (gl. Ilesič 9) je prva izreka »gorenjsko-rovtarska«, češ, to je vendar ista izreka /-a, kakor če pravim »kobiwa je piwa«; saj stoji / vendar le pred temnim samoglasnikom (b)! To zadnje je za pisane besede sicer res, toda v njih je e (b) samo za oko; v narodnem govoru in resnici ni več slišati dotičnega temnega samoglasnika, ker se te besede izgovorjajo *pogoreuc*, *tkauc* brez kakega polglasnika. Zakaj je ta izginil, ali zato, ker je bil premalo težak in nestanovit, ali pa, naslonivši se na druge številnejše oblike, ki ga nimajo, to je v našem primeru popolnoma irelevantno; glavno je, da ga ni več, in ker ga ni, ni moglo v narodnem govoru iz

pogorelc, *tkalc* postati nič drugega kakor *pogoreuc*, *tkauc*, kar se je pisalo *pogorevc* ali *pogoreuc* itd. Tradicija zgodovinske pisave pa s svoje strani zahteva, da se tudi v teh besedah piše pregibni e, ker ga pišemo v enako in podobno narejenih besedah tudi sicer; če pišemo poleg *delavca*, *delavcu* itd., v imenovalniku *delavec*, je sklepati tukaj slično, čeravno ni primer popolnoma isti. Dalje se v omikanem izrekanju pregibnega polglasnika ravnamo po rabi šestnajstega in sedemnajstega stoletja, ki je še ohranilo ta polglasnik, zato ga zahteva knjižna izreka tudi tukaj, in to za v-jem, ki nam sedaj nadomestuje u (w) za t. Če pa ostanemo na stališču slovenščine šestnajstega in sedemnajstega stoletja gledé izrekanja polglasnika v končnicah *lec*, *len*, nas sili doslednost, da sprejmemo isto stališče tudi za polglasnik v sredi med samoglasnikom in pa končnim /-om, da torej izrekamo: *grebaw*, *misaw*, *topaw*, kateri izreki je seveda v Pravopisu predpisana izreka *grebu*, *misu*, *topu* zelo blizu, pa se vendar ne strinja popolnoma z njo. Knjižna izreka zahteva, da z ozirom na starejšo dobo izgovarjamo v taki zvezi čisto in ne skrajšano tudi a, i, e, da torej pravimo: *delaw* ne *delow*, *hvalaw* ne *hvalow*, *vidaw* ne *vidow*; zakaj bi potem tudi ne smeli zahtevati »čistega« polglasnika, za katerega so neka slovenska narečja ohranila e?

Izreki *misu*, *topu*, *grebu* se je uprl, seveda ne iz ozira na zgodovino našega jezika, ampak iz ozira na domače narečje, že Gutschmann, ki piše o tem v svoji slovnici (četrti izdaja, str. 134) tako-le:

„Der grösste Fehler besteht aber in der Aussprache desjenigen Buchstaben, der vor dem u steht. Dieser ist in der 1. Abwandlung das a, in der 2. das e, in der 3. das i. Aus diesen wird besonders das e, auch bisweilen das i bey einigen Zeitwörtern mit Rechte viel verschlucket, oder doch stumm ausgesprochen; soll aber niemals in einen andern Buchstaben verwandelt werden. Z. B. *Tlieshem*, ich stosse, *sem tlieku*, nicht *tliekw*; weil ja nur ein kurzes und stummes e, wie dergleichen bey den Haupt- und Beywörtern geschieht, in der fernern Abwandlung pflegt ausgelassen zu werden, wie *tliekla*, *tliekli* etc. sonst müsste man sagen *tliekula*. Also auch *kerbim*, ich sorge, *sem kerbeu*; spreche man aber nicht *kerbou*; denn das e ist charakteristisch, wie aus der fernern Abwandlung erhellt: *sem kerbela*, *imo kerbelli*, *kerbelli*. Ingleichen *shlihim*, ich höre, hat *sem shlihu*, *imo shlihalli*, *shlihatti*. Bey dem gemeinen Manne aber wird man es also verderbt hören: *sem shlihuw* oder *shlihou*, *imo shlihelli*.“

Dalje pravi Gutschmann na str. 136, da je sam včas iz navade sicer postavil v za /, in nadaljuje:

„doch sollte man solche Gewohnheit nicht verschlimmern, und nicht mehr Buchstaben sammt dem Klange verderben, wie es einige thun, die z. B. schreiben: *Kosou* oder *Kosuw* anstatt *Kosel* oder doch *koseu*. ein Bock. *Misuw* anstatt *misel* oder *misew*, Gedanken: wo doch unstreitig ein e anstatt o oder u seyn muss.“

Gutschmannovo pravilo o izrekanju samoglasnikov pred končnim /-om je sprejel potem v slovnico tudi Janežič, pišoč (Slov. slovnica, 3. nat. 1864, str. 13):

„Prosto ljudstvo / v brezglasnih in predtegnjenih zlogih s predstoječim samoglasnikom vred sploh kakor *ov* ali *u* izrekuje, česar pa pravilni izreki ne kaže posnemati, n. pr. *delai* = *delow*; *terpel* = *terpov*, *terpu*; *ljubil* = *ljubov*, *ljubu*.“

Ker zahteva knjižna izreka polglasnik v zvezah *truden*, *prasen*, *veter*, ne smemo drugači ravnati z be-

tudi pri tej priložnosti vtihotapiti v hrvatsko zakonodajstvo izraz, po katerem bi se počasi razširila premoč mažarske vlade tudi na Hrvatskem; toda ko je videla, da s takim ravnanjem ni zadovoljna dozdej v vsakem pogledu tako pohlevna večina, je popustila njeni zahtevi, ker je izraz »zemlje ogerske krone« ne moti toliko, kolikor Derendinov predlog, kateremu se je odločno uprla. In zakaj se je saborska večina na enkrat vsaj malo osvestila? Pojavi najnovejšega časa so jo zdržali; saj je nezasišano, kaj vse počne mažarska vlada proti Hrvatskej. Ime starodavne kraljevine Hrvatske hoče z vso silo izbrisati na celej črti, in sicer ne samo doma na Ogerskem, nego tudi že na samem Hrvatskem, kjer so s silo pokrstili vsa imena mest in vasi na mažarski jezik. Mažarska vlada je izposlovala tudi pri skupnem ministru vojske, da je izbrisal povsodi hrvatsko ime ter uvel mažarsko; hrvatske polke je preimenoval v mažarske, hrvatsko Primorje imenuje mažarsko i. t. d. — Isto je storila tudi po napotku ogerskega ministerstva avstroogerska narodna banka, ter je od letos vse, kar se tiče Hrvatske, pomažarila. Radi te mažarizacije je bilo govora tudi v hrvatskem saboru, kar smo že omenili v drugem članku. Je li po tem ni že skrajni čas, da se tej očitnej krivici upre ves hrvatski narod?

Začetek je storjen. Mažaronska večina je prvokrat zavrgla predlog vlade, ki meri le na ojačanje mažarske državne ideje na Hrvatskem. Zdaj je potrebno, da ostane večina dosledna v svojem postopanju in da zahteva od vlade, da se popravijo čim preje vse one krivice, ki so se do zdaj zgodile na Hrvatskem.

Priložnost za takšno odločno delovanje se jej bode ponudila, ko se bode razpravljalo v bodočem zasedanju hrvatskega sabora o predlogu dr. Bauera glede mažarizacije na Hrvatskem. Takrat se bode videlo, je li ima saborska večina zares še kaj srca za svojo tako nepravilno teptano domovino. Mi se nadejamo, da se bodo pri tej priložnosti zedinile vse stranke v hrvatskem saboru v obrambo pravic hrvatskega naroda. Saj je pa tudi že zato zares skrajni čas.

Politični pregled.

V Ljubljani, 14. januarja.

Dosedanji izid državnozbornih volitev. Z minulo soboto je bilo izvoljenih 322 poslancev. Prva najmočnejša stranka je dosedaj mladočeška z 51 mandati, potem pridejo Poljaki s 43, nemška ljudska stranka 40, nemški liberalci z 28 mandati. Tem sledi katol. ljudska stranka z 21, Schönererjanci 20, in potem takoj Slovenci s 15 mandati. Soc. dem. se bodo morali zadovoljiti z 9 posl. Ostalo razmerje se s sobotnimi volitvami ni dokaj premenilo. — V soboto so bili izvoljeni na Koroškem kandidati nemške ljud.ške stranke Dobernig s 754 od 756 od danih glasov, Gratzhofer s 556 od 586

in dr. Steinwender s 608 od 977 od danih glasov. — Češke trg. zbornice so izvolile: v Pragi Mladočeha Bromovskega in Sehnala, v Liberecu nem. liberalca dr. Urbana in Siegmunda, v Hebu nem. liberalca Holsteina, v Plznu je bil izvoljen Mladočeh Hajek, v Budjevicah Mladočeh Brdlik. Opavska zbornica so je vzdržala volitve, ker ni hotela voliti Hofmanna, v Gorici je izvoljen Lenassi in v Istri dr. Bartoli. — Moravski veleposestniki so izvolili soglasno liberalce: grof Dubsky, dr. Klein, baron Kubeck, vitez Tersch, može srednje stranke: Baltazzi, Skene, grof Vetter in konservativca grof Serenyi in grof Widmann, mesto dosedanjega Stolberga. Ostali so vsi prejšnji poslanci.

Izid držav. volitev v kmetijskih volitvah okrajih je naslednji: L. 1897 so imeli nemški liberalci 11 poslancev, sedaj jih imajo 7. Konservativci in katoliška ljudska stranka so imeli l. 1897 19 poslancev in tudi sedaj jih imajo 19. Jugoslovani so imeli l. 1897 18 poslancev, sedaj jih imajo 16. Število Mladočehov se je v kmetijskih občinah znižalo od 25 na 18, Poljakov zvišalo od 14 na 16, nemških kršč. soc. zvišalo od 10 na 7, nemška ljudska stranka se je povzdignila v kmetijskih občinah od 9 na 12, Rusini od 7 na 8, nemški radikalci od 3 na 6, Lahi od 4 na 5, poljska ljudska stranka od 2 na 3, Rumuni so ostali pri 2 poslancih, Stojalovskega pristaši so imeli l. 1897 v kmetijskih občinah 5 poslancev, sedaj imajo 2, češka katoliška ljudska stranka je dobila 1 mandat, štajarski »Bauernbund« tudi 1 mandat, češki agrarci imajo sedaj 6 mandatov.

Današnje volitve na Nižje-Avstrijskem vzbujajo pozornost v vseh političnih krogih, posebno pa volitve na Dunaju, kjer si stoje nasproti kršč. soc. in nemški liberalci, oziroma soc. demokratje. Kandidatje so sledeči: Dunaj, notranje mesto: kršč. soc. Bach, Costenoble, dr. Porzer in Silberer, liberalni dr. Kopp, dr. Ofner, Noske in Wrabetz; Leopoldovo mesto in Brigittenau: kršč. soc. dr. Neumayer, lib. dr. Vogler; Landstrasse: kršč. soc. Steiner, lib. Künast, soc. dem. Müller; Wieden in Favoriten: kršč. soc. dr. Mayreder, lib. Zemann, soc. dem. dr. Adler in Schönererjanec Schalk; Margarethen: kršč. soc. Strobach, lib. Schönbichler, soc. dem. Widholz; Mariahilf: kršč. soc. dr. Pattai, lib. Schlechter, soc. dem. Reumann; Neubau: kršč. soc. Gessmann, lib. Zierhut, soc. dem. Bretschneider, Schönererjanec Hengelmüller; Alsergrund: kršč. soc. dr. Weiskirchner, lib. dr. Dorn. V okrajih 11.—15. kršč. soc. Schneider, lib. Schneiderhan, soc. dem. Skaret; konečno v okrajih 16.—19.: kršč. soc. princ Liechtenstein, lib. Hohensinner,

Schönererjanec dr. Rader in soc. demokrat Körbler. — V ostalih nižjeavstrijskih okrajih kandidujejo: St. Hipolit: kršč. soc. Jax, lib. Völkl; Krems: dva nemška nacionalna kandidata Klewein in Wasserburger; Korneuburg: kršč. soc. Richter, soc. dem. Seitz; Baden: kršč. soc. Adler, liber. dr. Marchet; Dun. Novo mesto: kršč. soc. Rudolf, lib. Rau, nem. ljudska stranka Kienmann, obrtni kand. Schweizer, soc. demokrat Dobiasch. — Kršč. soc. so imeli dosedaj v tej skupini 11 mandatov. Vseh volivcev na Dunaju je letos v mestni skupini 139.573 ali 44.926 več kakor v letu 1897.

Državnozbornske volitve se završe na vsi črti ta teden, 18. jan. Danes se vrše volitve na Nižje-Avstrijskem (19 mandatov), trg. zbornice v Gornji Avstriji (1), na Štajerskem (2), Koroškem (1) in veleposestvo: Gorica (1), Istra (1), Tirolsko (4), in Šlezija (3). — Jutri v torek voli veleposestvo na Češkem (23), Gor. Avstrija (3), Solnograško (1), Štajersko (4), Koroško (1), Galicija (20), in tržaška trg. zbornica (1). — V četrtek voli dunajska trg. zbornica dva in zadnji dan 18. t. m. nižjeavstrijsko veleposestvo 8 poslancev. — Poleg tega se vršita danes ožji volitvi v Žatcu mej rad. Haroldom in Schückerjem in v Tešinu mej radikalcem Tschanom in liberalcem Fournierjem. — Jutri je ožja volitev mej Gassnerjem in Drexelom na Predarlskem. — Konečno se vršita še dve dopolnilni volitvi mesto odstopivših Dipaulija in Klofača, ki pa še niste razpisani. Na prvo mesto pride v poštev najprej Trogmann, ako pa ta ne sprejme, pa Zallinger.

Srbsko skupščino je otvoril v soboto kralj Aleksander s prestolnim govorom, v katerem se je spominjal najprej poroke z Drago Mašin ter naklonjenosti ruskega carja, ki jo je izkazal ob poroki. Prestolni govor pravi potem, da so razmere Srbije napram vsem velesilam ostale nespremenjene. Kralj si bo i v bodoče prizadeval, da utrdi še bolj prijateljske zveze, posebno pa še s sosednjima Avstro-Ogersko in Turčijo, s katerima je Srbija ožje zvezana po kulturnih in trgovinskih interesih. Srbskemu narodu bo preskrbila sedanja vlada, ki uživa kraljevo popolno zaupanje, boljše bodočnost tembolj, ker je kralj Milan definitivno ostavil deželo.

Dopisi.

Iz Bele Krajine, 10. januv. Tako čudna usoda, kakor je zadela liberalni katekizem na Belokranjskem, ga ni doletela pač nikjer drugje. Navadno so metali liberalne katekizme v peč; na Suhorju smo jih pa pokopali v mater zemljo. Zgodilo se je pa to tako-le! Dne 7. decembra je bil v Črnomlju neki kmet iz suhorskega kraja. Kar pride v Laknerjevem hotelu k njemu neki človek precej velike postave, ves obraščen, in vpraša kmeta, od kod je doma. Ko mu kmet odgovori, da je od Suhorja, ga povabi v črno-

maljsko obdinsko pisarno, kjer je dobil celo butaro liberalnih katekizmov z naročilom, da naj odda to suhorskega županu. Kmet, nevede, kaj je dobil, jih vzame in nese tudi k županu. Ko pa ta pogleda vsebino pošiljatve in ko bere: »Volilni katekizem«, vzame takoj motiko in začne kopati jamo na svojem posestvu. Na to prime celo zalogo volivnih katekizmov in jih vanjo položi. Nazadnje jih zagrne, potepta zemljo dobro z nogami, češ, naj počivajo v miru! Pri tem dejanju županovem je gledal ves osupel donašalec katekizmov župana. Ko je bil končan ta malo čudni »pogreb«, vendar vpraša kmet župana, čemu je to storil. Na županovo pojasnilo zarohni ves razjarjen kmet, rekoč: »Vraga, ko bi znal za to, v glavo bi jih treščil tistemu, kdor mi jih je dal!« »Kdo ti jih je pa vendar naložil?« vpraša ga župan. »Meni se vsaj tako dozdeva, vendar ne morem prav natanko vedeti, da se piše tisti človek Ščetina ali tako nekako.«

Od nekod, 11. januarja. (Najnovejša ljudopisna črtica.) Lepi poznojesenski dnevi so bili, zares lepi dnevi — pred Božičem. Volitve so se bližale in z njimi se je bližal tudi Božič. Nepokvarjenim otrokom so uha-jale že dalje časa nedolžne misli na hlevček, na »štalico«. Kako prijetne misli! —

Tudi marsikakemu odraslemu otroku so uha-jale misli proti — Božiču! Tužne misli, ki ne dajo miru!

In niso ga dale miru politične misli! Niso ga dale posebno v nekem notranjskem »trgu brez pravic«.

»Pojdimo agitirat,« so dejali naši o onih lepih, pa nemirnih dnevih, »pojdemo podirat,« so dejali »oni« v istih dnovih! In šli so oboji!

»Oni« so podirali, toda žalne politične misli so jim zmešale in potemnile zrnice politične razboritosti, in podirali so svojo lastno zgradbo, — padla je, pcdsula jih je — začel se je obupen »oh!« in ležali so podsuti — mrtvi liberalci! Milo se nam je storilo pri srcu, da so bili »oni« podsuti, — veliko kratkočasnih uric so nam napravili, in v znamenju žalosti smo razobesili veselo plapolajoče zastave! Naj bo! Politiška pamet, pravijo, je drugačna, kakor so navadne! ..

Ob njihovem groblji pa smo tudi žalostno-veseli razmišljali zgodovino njihovih zadnjih dni, razmišljali smo njihov »smrtni ples«. — Oh, ta »Todtentanz«. — Po vaseh so se vrtili, po hribih so plesali, — in že takrat se jim je videlo, da se jim v glavi mrači, in pričakovati je bilo žalostnega konca! V tem žalostnem boju jim je marsikakšna ušla, iz katere smo morali sklepati, kako nevarno je njihovo dušno stanje — pili bi strup, ko bi jim prišel v roke!

»Konsum« bo šel v »luft«. — F . . . bodo monštrance pod suknjo nosili, to so govorili, a govorili so v dušnem mraku! Pomilovali smo jih! Pa norcu se mora človek tudi včasih smejati! In smijali smo se!

»Konsum bo šel v luft!« Pač predrzna misel, ki bi morala vsacega navdušiti za Bo-

sedami, kakor *osel*, *misel*, *rekel*, ampak izgovarjati polglasnik tudi tukaj: *osw*, *misw*, *rekw*; le tako dosežemo sklad z zahtevami zgodovine našega jezika (Ilešič 6.)

Perušek graja (na str. 37) Levca, da je nedosleden v pisavi besed na *l* in *lj*, na *la* in *lja*. Ta graja kajpada ne zadeva Levca samega, ampak vse slovenske slovničarje. Določba, kedaj je pisati *l* in kedaj *lj*, kedaj *la* in kedaj *lja*, ni namreč lehka. Narod sam govori včasih poleg v tudi *l* (*l*), n. pr.: *hmelj* — *hmew*, *molj* — *mow*, *šrebelj* — *šrebew*, na Cerkljanskem tudi *priđu* za *pregelj*, *rčku* za *rekelj* (rajtelj), *špew* za *špilj*, pri katerih besedah se v genetivu pokaže zopet *lj*: *pričgle*, *rèkle*, *špile*; na Koroškem *posteljka* in *postenka* 'Nachgeburt' (Gutsmann), isto velja o besedi *angelj* in *angew*, *angljec* in *anglec*, (prim. hrvaški ali srbski *angjeo*, *angjeoski* itd.).

Primerjanje z drugimi slovanskimi jeziki nam kaže isto omahovanje, n. pr. *bula* iz stvn. *bullā* kaže v češčini *l* (*boule*), v poljščini pa *ł* (*buła*). Naši starejši pisatelji nam v tem oziru ne morejo pomagati, ker so sami nestanovitni v zaznamenanju omehčanega (palatalnega) *l* in pišejo zanj večkrat samo *l*. Večina današnjih narečij pa je že izgubila razloček med mehkim in srednjim *l*om; ohranil se je *l* čist, izrekan tako, kakor v srbsčini ali hrvaščini in kakor bi ga bilo izrekati tudi v knjižni slovenščini, le v malo narečjih, med njimi n. p. v kraškem. Toda tudi v tem ne povsod, ker ga nadomešča na gotovih mestih srednji *l* (pred *y*, *ie*, *ñ*, *č* v naslednjem zlogu in v bližini glasu *j*, bodisi spredaj ali zadaj: *dla-bleñe*, *palčji* od *paljek* [pajek], *krčlic* od *krčl* in po tem

tudi *krčluk*; *lȳbi*, toda *lȳbičan*). Pomagati nam morejo v tem vprašanju v dvomnih primerih najbolje starejša kajkavščina, ki loči skoraj dosledno *l* in *lj*, in pa narečja, ki izpreminjajo za palatalnimi soglasniki *a* v *e*, deloma tudi tista, ki izgovarjajo *ta* kakor *va*, *wa*. K prvim spadajo nekatera dolenska in notranjska (Podkogel, Begunje, Truberjeva domovina), potem cerkljansko-idrijska in deloma vipavska, k drugim pa gorenjska in koroška narečja. Žalibog so skoraj vsa ta narečja v leksikalnem oziru slabo ali celo ne preiskana.

Koroški in gorenjski *va* kaže navadno na *la*: *asva* dá v knjigi *asla*, *jágva* dá *jagla* (Brekern), *piva* dá *pila*, *šuva* pa *šula*, *šola*, *špeva* dá *špela*. Tudi izgovor *dečva* kaže, da je pisati *dečla* in ne *dečlja*. Besede sploh ni lahko razložiti; da je v zvezi z *děte*, *děček*, to se meni zdi gotovo, pa kako jo je izvajati iz te podlage? *Deček* si jaz razlagam iz *detiček*, kakor kmečki iz *kmetiški*, *kmetičski*; *detiček* se nam je neskrajšan ohranil samo kot lastno ime na Štajerskem. Štajerščina pa pozna tudi — osnovo, iz katere izhaja *detiček*, namreč besedo *detič* — pomenu 'Knecht' (Kres V. 573, iz Središča). *Detič* odgovarja stsl. *dětišti* 'infans', čak. *detič* 'puellus', vse iz podlage **děti*, iz katere izhaja tudi *děte*. Glede razvoja pomenov 'Knecht' — 'Knabe' primerjaj pri Dalmatinu *hlapec* (diminutiv od *hlap* v pomenu 'Knecht', kakor dandanes sploh, torej na isti stopinji kakor *detič*) in *hlapčič* 'Knabe', *hlapčiček* 'Knäblein' (torej na isti stopinji kakor *detiček*), n. p.: Sa tiga volo puŕi tvojga Hlapza le tukaj na tiga Hlapzhizha mejŕi oflati (I. Mos. XLIV. 39). Težav-

nejša je razlaga besede *dečla*. Soglasnika *č* si drugači ne moremo razložiti, kakor da je na osnovo *detič* pristopil sufiks *la*, ki ga nahajamo tudi v tvorbi *dekla*. Iz *detič* moramo izhajati tudi pri drugih tvorbah, ki imajo *č*, n. p. *dečarec*, *dečaric*, t. j. **detičarec*, *detičaric*, *dečec* iz **dětičec*, *dečák* iz **dětičák*, in iz tega *dečáčic*. Kako pa je z besedo *dekla*? Da bi bil sufiks *la* nastopil neposredno na osnovo *děti* in bi torej šel stal namesto *č* kakor v *kiklja*, *mekla*, *klaka*, *pekljar* itd., to bi se dalo sicer misliti, verjetno pa ni, ker bi se bila vendar tu pa tam, zlasti v čakavščini, pač še ohranila kaka oblika s *t*-jem. Bolj bo resnici podobno, ako izhajamo, podobno kakor pri *dečla* iz **detičla*, tukaj od osnove *dětič* (starosl. 'infans'); s sufiksom *la* dobimo **dětičla*, po izpadu polglasnika pa **dětičla*, iz česar ne more nastati nič drugega kakor *děčla*. Iz *dekla* je s sufiksom *ica*, *ina* potem izvedeno *deklica*, *deklinā*. Videli smo, da na moško osnovo *dětič* in *dětič* nastopi ženski sufiks *la*; to si moremo samo tako razlagati, da se v *detič* in *dětič* na pravi spol (sexus) sploh še ni gledalo in da sta se besedi rabili tako za moške kakor za ženske otroke; pomen je bil nekako bolj nevtralen: pri nerazvitih, malih bitjih in nižih živalih se na spol ne gleda. Potem pa je mogel enako na žensko osnovo *dekla* prav lahko pristopiti moški sufiks *ič* ter tako nastati beseda *deklič* v oznamenilo ženskih bitij: je vrstna deklič (Janežič, §. 98, 2). Dvojiti o gramatičnem ženskem spolu besede *deklič* pač ni treba, kakor dvoji Budmani v Rječniku II. 333; beseda pomenja lehkó deklico in dečka.

(Dalje prih.)

žiča! Toda govorili so ljudje nervozni. In ti naši niso hoteli umeti bolnega človeka! O, ti trdi ljudje! Neusmiljeno ljudstvo!

Plesali so dalje svoj smrtni ples, plesali na Kožljek. Tu pa jim je prišel intervallum lucidum, prišla jim je v glavo svetla doba...

O ti srečna luč, ti nas boš rešila! Hitro pokličite ljudstvo skupaj, dokler je luč! Pomenimo se nekaj o gmajni! Ni li to svetla doba, pametna misel? Ljudstvo pa je drlo skupaj, da bi izvedelo, kako bo po 18. decembru rastla na gmajni rujna pšenica, tam, kjer raste sedaj brinje!

Lep raj se obeta, toda ljudstvo tega raja ne mara! Samo neki hlapec je podrl ves ta prihodnji raj. Široko je stopil na prag, ljudje so šli na shod, on pa jim je govoril poguben nasvet: Ne hodite notri, jaz vam dam za par litrov vina, notri so liberalci, ne bodo govorili o gmajni in ne o rujni pšenici, ampak ukrepali bodo o tem, kako bi Božiča na 18. decembra prestavili! To je liberalna nakana, ki noče imeti Božiča takrat, kakor vsi drugi ljudje!

Kmetje pa so pogledali skozi okno, večer je bil, notri pa luč, v luči so pa videli liberalce, in kmetje so se obrnili in šli domu, in pogledali so svoje pratike, češ, stara pratika je še najboljša!

Liberalci pa so sami ostali, in da bi se razvedrili — so pili... in zdihovali: O to grdo, nehvaležno ljudstvo!

In ples se nadaljuje — hajdi v Podslivnico! Konsum bo šel v luft, sum, sum! To je bila godba!...

Podslivničan, pleši, saj plešemo tudi mi; če ne znaš, te naučimo! Podslivničan pa je stal, trdno stal kot skala!

Podslivničani, tu imate liter brinjevca, da vam kri ugrije, potem boste lažje plesali!...

Liter stoji na mizi, Podslivničan ga gleda od peči in se ne gane, da bi ga pil, on je res prava skala!

Pripoveduje se, da še danes stoji Podslivnico tisti liter, ki ga je postavil liberalci na mizo! Morda je strup v njem! O takle-rikalni Podslivničan, ki ne zna ravnati z mračnim ubožcem. Duh se jim pomrači še bolj in plešejo dalje... dalje... čez hribe... na Mlako! Ali se bo tukaj našel Samaritan, ki bo razumel bolnega človeka? O, da bi se! In se je našel! Saj tukaj prebiva neki Ribničan, samo ti veš, da se mora takemu tužnomiselnemu človeku vse pritrjevati, da se ga potolaži? Da, samo ti to veš, in zato si jih utolažil! Shod bomo imeli pri vas, vi Ribničan, veste shod zato, da staro pratiko nekoliko popravimo, mi naprednjaki! Starino proč!

Seveda, seveda, de Ribničan, takoj vam skličem može, ki vam bodo pomagali pri vašem delu. Držali vam bodo vsaj daljnogled, da boste gledali proti Vipavi, tam sedaj solnce vzhaja, in po solnčnem vzhodu boste uravnali pratiko!

Takoj, takoj!

In šel je klicat može, med vrati pa je zamrmral: Ej, liberalci, vam je že solnce zašlo za Vipavo!

Ti sosed, liberalci so tukaj, nikar ne hodi k nam, plešejo, morda bi te pohodili! Tako je govoril Ribničan svojemu sosеду Ulačanu... prvemu... tako drugemu... tako tretjemu... Vrne se Ribničan.

Nikogar ni doma, prav nikogar! poroča Ribničan liberalnim plesavcem, vsi so šli v gozd! Vem pa, da vam bodo vsi radi pomagali; še kanon vam bodo držali, da boste streljali meglo...

In umirili so se. Dali so za Ulačane cigar, pijače in ponujali denarja za voz, da bi se pripeljali držat kanon. In plesali so dalje... veselo... domu! Ubogi Janko, ubogi kupček, zakaj se vendar daš tako voditi in plešeš ta žalostni mrtvi ples, kakor ti drugi gode!

O, usmiljena Ulaka, ti si nas rešila, ti nam boš držala kanon! In da te še potrdimo v tvoji dobrosrčnosti, pošljemo ti še staro Cumlo, ki te bo navduševala za boj!...

In stara ženica, stara Cumla, je šla na Ulako, agitirat, krepit!

18. decembra pa so Ulačani prišli, in niso hoteli — kanona držati! O ta trdosrčni ljud, ki noče poznati dobrega liberalnega srca!

Liberalci pa so nastavili kanon, da bi ga spustili po volitvi, toda Ulačan je kriv, da ga niso mogli!

Zato pa so jim dejali odslej: Najslabši material iz najoddaljenejših hribskih vasij („Narod“ štev. 7 z dne 7. januarja leta 1901).

In peljali so kanon v vreči domu!... Pred krasno stavbo pa se jim sproži, in stavba se zruši, in oni so pod razvalino — žrtev svojega plesa!...

Na njihovem grobu nam je prišla na misel njih žalostna zgodovina! Njih ostali sorodniki so zaplakali... Mi pa smo dejali: „A, idimo naprej, mi strelci!“

Dnevne novice.

V Ljubljani, 14. januarja.

Ljubljanske občinske volitve pred upravnim sodiščem. V petek dne 18. t. m. ob 10. uri dopoldne se vrši pri upravn. sodišču na Dunaju javna obravnava o pritožbi gg. Fr. Breskvarja in Avg. Erzina proti zadnjim občinskim volitvam v Ljubljani.

Shod v Ljubljani. Včeraj dopoldne se je vršil v »Katol. domu« shod slov. kat. delavskega društva. Tovariš Moškerc je govoril o zahtevah delavstva do prih. drž. zbora. Ustanoviti je treba zavarovalnico za starost, urediti bolniške blagajne. Uvesti se mora osemurni delavnik, nedeljski počitek in dobro obrtno nadzorstvo. V visoki politiki naj se državo zveže z Rusijo, razdre naj se v interesu države sedanja trozveza itd. Tovariš Gostinčar je govoril o reorganizaciji naših društev. Omenil je preteklih volivnih bojov, ki so nam jasno pokazali moč posamnih strank. Socijalne demokracije pri nas ni. Ker to, kar se še nahaja, se brez sledu izgubi v ogromnem številu krščanskih mož. Ko je še Jera j govoril o krščanski ljubezni in pravičnosti, je predsednik Urban zaključil dobro obiskani shod. — Na shodu se je tudi soglasno vsprejela resolucija do ljubljanskega občinskega sveta za uveljavo splošne volivne pravice v mestni odbor. — V nedeljo bode v »Katol. domu« veliki shod, na katerega že danes vabimo vse za delavsko organizacijo in zboljšanje položaja resno vnete delavce.

Zborovanje v D. M. v Polju. Včeraj popoldne po kršč. nauku se je vršil občni zbor bralnega društva pri D. M. v Polju. G. Rihar je pozdravil navzoče člane in v poljudnih besedah pojasnil delovanje društva. Sledila so na to običajna poročila, iz katerih je razvidno, da je društvo vkljub »kritičnemu« letu dobro vspevalo. V odbor so bili z malo premembo voljeni skoro vsi stari odborniki. Po volitvi odbora je govoril g. Moškerc o delavskih razmerah v 15. in 16. stoletju, iz česar je razvidno, da so delavci v tedanji kršč. organizaciji živeli veliko bolje kot sedaj. G. Gostinčar je govoril o preosnovi naše organizacije, ter spodbujal navzoče, da se je krepko oklenejo in se na zavajanje nasprotnikov niti ne ozirajo. Konečno še g. Rihar priporoča branje dobrih časopisov, liberalnih in soc. dem. pa naj nihče ne bere. Tudi naj se zahtevajo dobri kršč. časopisi po vseh gostilnah, kamor zahajajo katoliško misleči ljudje. Na to je zaključil zborovanje.

Pravnikov občni zbor sklicuje odbor na soboto, 26. januarja, zvečer ob 8. uri v »Narodni dom« v Ljubljani. Vspored izkazuje: 1. nagovor predsednikov, 2. poročilo tajnikovo, 3. poročilo blagajnikovo, 4. poročilo računskih preglednikov, 5. volitev predsednika, odbornikov in revizorjev, 6. posamezne nasvete.

Higijena v šoli. Dohajajo nam pritožbe, da otroci zmrzujejo v šolah, posebno v šoli na Cojzovi cesti. Sedaj, ko se širi škrlatica, je to za zdravje velike važnosti. Opozarjamo v imenu starišev, ki zaupajo svoj najdražji zaklad za toliko časa v dnevni šolski oblasti, da se merodajni krogi vendar enkrat resno prične baviti s higijeno v šoli. C. kr. mestni šolski svet in c. kr. dež. šol. svet z učitelji imajo tu široko polje za strokovno delavnost.

Prvi občni zbor novoustanovljene hranilnice in posojilnice v Šmarji pri Ljubljani vršil se je dne 6. t. m. v šolskih prostorih. Popoldan po službi božji zbralo se je veliko častno društvo, ki je bilo in denarjem uživilo lepo in koristno

kmalu šolska sobana napolnjena. Predsednikom shoda je bil izvoljen enoglasno vlč. g. M. Sitar. Pozdravil je navzoče, zahvalil jih, da so se odzvali povabilu v tolikem številu, ter dal besedo gosp. drž. posl. Iv. Vencajzu. Gosp. poslanec je dal kratek pregled o delavnosti prejšnjega drž. zbora oziroma o vzrokih obstrukcije. Ker nam vlada pomagati noče, treba je, da se združujemo, da se organizujemo. Priporočal je torej toplo novoustanovljeno posojilnico. Njegov govor je bil vsprejet z velikim navdušenjem in volivci so svojemu poslancu zaklicali trikratni »Živio!« Za njim je govoril vlč. g. dr. Ivan Janežič. Kazal je na praktično stran hranilnice ter z njemu lastno domačo besedo slikal njeno korist. Za njim je gosp. V. Pelc od »Gospodarske Zveze« razkazal, kaka bo prav za prav naša posojilnica, ter ovrzel ugovore nasprotnikov. G. dekan se je zahvalil toplo vsem govornikom ter vabil k pristopu. Oglasilo se je in vpisalo 86 deležnikov, drugi še sledo. V združenju je naša moč, zato pa: Z Bogom za rešitev našega naroda!

Razmerje glasov v celjski mestni skupini. Kakor smo že poročali, je pri zadnji državnoborski volitvi v celjski mestni skupini dobil slovenski kandidat dr. Dečko 642, dr. Pommer 726 glasov, in sicer: V Celju dr. Dečko 115, dr. Pommer 381; v Konjicah D. 22, P. 50; v Šostanju D. 53, P. 28; v Brežicah D. 39, P. 77; v Laškem trgu D. 11, P. 41; v Vojniku D. 25, P. 32; v Sevnici D. 46, P. 17; v Kozjem D. 38, P. 19; v Vitanju D. 1 (!), P. 20; v Šmarji D. 35, P. 11; v Rogatcu D. 4 (!), P. 49; na Vranskem D. 54, P. 1; v Žavcu je dr. Dečko dobil 56, v Braslovčah 43, v Ljubnem 37, v Gor. Gradu 63, dr. Pommer — 0.

Kdo vse v Celju glasuje. Pri zadnji volitvi v mestni skupini so imeli Nemci mnogo narejenih volivcev — posebno omeniti sta vredna oba magistratna pisarja-petepača Sonnenburg in Šalon — z mesečno plačo 35 gld. ter magistratni sluga Planinc in Ross z mesečno plačo 40 gld., — dalje mnogo maloletnih komijev, jeden Rakušev hlapec in več inozemcev, proti katerim reklamacije niso nič izdale.

Sredstva, s kojimi so Nemci v Celju zmagali. Prvo in glavno sredstvo, pridobiti neznatnojo sodrgo za glasovanje, je pijača z golažem, v drugi vrsti denar. To je, kakor povsod drugod, kjer se ne gre za prepričanje, nego za slepo strast, tudi v Celju izdalo. Agitacijski fond Nemcev je bil za podkupovanje na razpolago do višine 1800 gl. ali 3600 K. Vapeh se je videl in pokazal na dve strani in sicer v pijanih glavah in v kupljeni zmagi. — Še bolj so se Nemci odlikovali z izsiljevanjem: nekemu kleparju so pretili, da mu odpovedo jako ugoden prostor za delavnico in prodajalnico, drugemu so pretili, da mu odtegnejo vsa občinska dela, tretjemu so odpovedali kredit. Tudi z obljubami niso štedili: jednemu so obljubili vsa krojaška, drugemu vsa črevljarska dela za »Studentenheim«, tretjemu so obljubili vsa steklarska dela v novem skladišču ob plinarni — vse v vsem jako lepa sredstva, katera jasno govorijo o nemškem kupljenem prepričanju — in o kupljeni in izgoljufani nemški zmagi.

Celjski veterani so se korporativno v uniformah udeležili »Fackelzug« na čast čudni in klaverni Pommerjevi zmagi. Udeležili so se tedaj politične demonstracije, kakoršna jim je po postavi in po društvenih pravilih prepovedana. Na to opozarjamo sl. politične oblasti, katere gledajo slovenskim društvom tako na prste. Opozarjamo pa na to dejstvo vse slovenske prave, podporne in častne člane, med zadnjimi posebno vis. č. g. opata, da odtegnejo tem hujskačem vsako sodelovanje in vsako podporo.

Novo mlekarno so včeraj blagoslovili in otvorili v Kočah pri Slavini. Slovesnost je bila jako veličastna. Ljudstva se je zbralo veliko število, kar priča, da se jako zanimajo za novo gospodarsko podjetje. Novo poslopje in orodje je med pritrkavanjem zvonov in streljanjem blagoslovil slavinski g. župnik Prijatelj, ki je v svojem nagovoru priporočal zadržnikom poštenost, snažnost in varčnost. Zahvalil se je ob enem v imenu župljanov tamošnjemu rojaku g. Boletu, trgovcu na Reki, ki je s svetom

misel in bode v prihodnje podpiral zadrugo na korist svojim rojakom. Državni poslanec dr. Žitnik je v nagovoru pojasnil potrebo in korist gospodarskih zadrug za kmečko prebivalstvo ter vzpodbujal navzoče k vzajemnosti in vztrajnosti. G. Bolet je v daljšem, jako poučnem govoru gospodarjem in gospodinjam polagal na srce razne opomine glede živinoreje, klaje, snažnosti v hlevih in pri molži, ter vzpodbujal zadržnike, naj se ne ustrašijo prvih težav in ovir, ker koristi mlekarne zadruge bodo gotove, ako se vse poslovanje vrši v redu. Konečno še vrli oče Polh od Št. Petra izraža zahvalo g. Boletu za njegov trud, proseč ga i nadaljne podpore, navzoče pa vzajemnosti in edinosti pri mlekarji, ki slavinski okolici odpre nov vir dohodkov. Bog daj srečo in nakloni zadrugi mnogo prijateljev!

V Metliki sta najbolj delila volivne katekizme trgovca Rajmer in Skušek. Tema na strani so stale tudi druge veličine, kojih imena hočemo kmalu objaviti. Sploh so bili v načinu razpečevanja liberalnih katekizmov tukajšnji liberalci jako iznajdljivi. Tako so jih dobili kmetje v eni vasi 6. decembra v jutro kot Miklavžev dar na vežnih pragih poleg treh jabolk. Ker pa niso ti katekizmi nič izdali, zato izražamo metliškimi liberalcem srčno sožalje!

Ferlinčev gostilno je prevzel gosp. Križ, dosedanji kavarnar in gostilničar na Tržaški cesti.

Okrajnim šolskim nadzornikom za Gorico je začasno imenovan ravnatelj meščanske šole Zorman n.

Samomer. Ustrelil se je v Žužemberku 11. t. m. 22letni finančni nadstražnik Fr. Prosenc, doma iz Moravč. »Nesrečna ljubezen« ga je baje gnala v smrt.

Narodno gospodarstvo.

Petdesetletnica ljubljanske trgovske in obrtne zbornice.

V soboto je praznovala ljubljanska trgovska in obrtna zbornica znamenit dan — petdesetletnico svojega obstanka. K slavnostni seji v mestno dvorano je prišlo tudi več odličnih gostov, med tem ko se je v domačih krogih kazala precejšnja hladnost. Predsednik gospod Kušar je opisal zgodovino zbornice, katera je imela doslej sledeče predsednike: Prvi je bil Lambert Luckmann, potem so sledili Valentin Supan, Aleksander Dreo, Vaso Petričič, dr. Jožef Poklukar, Janez Perdan in Jožef Kušar.

Deželni predsednik baron Hein je izrekel čestitko vlade ter pripomnil, kako se je povzdignila industrija, zlasti montanska veleobrtnost v tej dobi. Malemu obrtniku pa se pri tem slabo godi, ker je izgubil zlata tla, na katerih je nekaj stal. Z malo obrtnim vprašanjem se bo moral zbornica temeljito baviti, kakor tudi z vprašanjem delavskega varstva, saj je delavec glavna opora obrti.

Deželni glavar pl. Detela pravi, da je Kranjska sicer v prvi vrsti poljedelska dežela, a ne sme se pozabiti, da morata obrt in trgovina mogočno pospeševati blagostanje dežele, in je želeli, do jima zbornica pomore do cveta.

Župan Hribar je naglašal vezi, ki vežejo trgovsko zbornico z ljubljanskim mestom. Rekel je, da ima zbornica v prvi vrsti zastopati interese ljubljanskih davkoplačevalcev. Naglašal je, da Kranjska s samim poljedelstvom ne more prosperovati, ima pa pogoje za razvoj trgovine in obrti: premog, rude in bližino Trsta.

Gospod Gnjezda iz Zagreba je pozdravil zbornico v imenu zagrebske zbornice, več drugih zbornic, kakor tudi trgovinski minister, so pozdravile zborovanje brzojavno.

G. tajnik dr. Murnik je nato utemeljeval potrebo slovenske višje trgovske akademije v Ljubljani. Ker sedaj pri nas ni preskrbljeno za domači trgovski naraščaj, ki bi mogel vspešno delovati za procvit trgovine, je ta potreba jasna. Lepše se ne more proslaviti petdesetletnica zborničnega obstanka, kakor s tem sklepom. Izvoli se naj v to svrhu odsek, obstoječ iz predsednika, tajnika in petih članov in votira se naj znesek 20.000 K.

G. Lenarčič je ta predlog podpiral, g. Luckmann pa se je izjavil proti taki šoli, češ da slovenski jezik ni sposoben za tako šolo. Čudno so se pogledovali zborovalci pri tej izjavi, a niti eden ni imel poguma, da bi bil zavrnil to trditev. Brez nadaljne debate je bil predlog sprejet. Podpredsednik Klein je predlagal, da se za pomoč malim obrtnikom votira 2000 K, kar je bilo sprejeto.

Telefonska in brzojavna poročila.
Dunaj, 14. januarija. Ministerski predsednik dr. Körber je bil od cesarja sprejet v posebni avdienci. Posvetovala sta se čez eno uro.

Dunaj, 14. januarija. Na svojih shodih zagotavlja Lueger, da bodo kršč. socialci nastopili proti vsaki obstrukciji, naj se pojavi v katerikoli obliki in od katerekoli strani. Z nastopom proti obstrukciji hočejo kršč. soc. braniti prostost ljudstva.

Dunaj, 13. januarija. Na včerajšnjem shodu je povedal kršč. socialist Steiner, da namerava opozicija v državnem zboru staviti take predloge, ki naravnost izključujejo delavnost parlamenta.

Dunaj, 14. jan. Iz gotovega vira se čuje, da Ebenhoch dobi mesto v gorenjavstrijem veleposestvu.

Dunaj, 14. januarija. Novoizvoljeni radikalni poslanci so se danes vsi vrgli na volivne okraje, v katerih sta dva njihova somišljenika v ožji volitvi.

Dunaj, 14. jan. Listi poročajo, da je naslednikom grofa Reverte določen dosedanj poslanik v Bruslju, grof Khevenhüller.

Trst, 14. jan. Pri včerajšnji volitvi v 3. kolegiju je bil izvoljen ital. lib. garibaldinec Mauroner.

Bruck na Litvi, 14. jan. Pri ožji volitvi mej kršč. socij. kandidatoma Huberjem in Kernom je zmagal prvi. Dobil je 2841 od 4711 oddanih glasov.

Lviv, 14. januarija. Tu se bode 31. t. m. vršil shod radikalnih Rusinov, ki določi taktiko njihovih državnih poslancev.

Pariz, 14. januarija. Danes se pričinja debata o kongregacijskem zakonu. Vse je silno razburjeno. Zahteve radikalnih sovražnikov katoliške cerkve so te-le: 1. Katoliški cerkvi se mora odpovedati konkordat; 2. vse kongregacije se morajo brezobzirno zatirati; 3. sprejeti se mora državni monopol vsega javnega pouka. Desnica hoče z vsemi sredstvi preprečiti to nečuvstvo, katero kljubuje vsaki svobodi kulture. V skrajnem slučaju bo desnica obstruirala proti tej predlogi. Predlagali bodo toliko dostavkov, razlag in dopolnil k tem zakonom, da bodo zavlekli in slednjič preprečili razpravo.

Petrograd, 14. jan. „Peterburger Vedomosti“ so prinesle danes članek o francoskih razmerah. Francija trpi na težki notranji krizi. Jako resno znamenje je zlasti agitacija proti francosko-ruski zvezi. Verjetno je, da se v vladi zgođe kmalu velike izpremembe. S tem se izpremeni ves političen položaj. Dosedaj je tretja repu-

blika imela defenzivno politiko, vsaka naslednja vlada pa bo prisiljena, postopati agresivno. V tem je velika nevarnost za evropski mir. Vse velevlasti morajo pazno zasledovati to krizo na Francoskem.

London, 14. januv. Zdravstveno stanje angleške kraljice se je zelo poslabšalo. Kraljica ne more jesti in spati. Uzrok bolezni se imenujejo razne nesreče v rodbini, zlasti pa skrbi zaradi vojske v južni Afriki. Običajne slovesnosti ob novem letu so letos zaradi tega na dvoru odpadle.

Novi Jork, 14. jan. Iz Pekina brzojavljajo, da je dvor pooblastil kitajska pooblaščenca, naj podpišeta skupno noto.

Umrlj so:

9. januarija. Sabina Majhen, stražmeštra hči, 2½ meseca, Breg 6, enteritis. — Pavlina Klemenčič, gostija, 48 let, Hrenove ulice 20, jetika.

10. januarija. Cecilija Regina, gostija, 78 let, Sv. Petra cesta 40, ostarelost. — Magdalena Kren, zasebnica, 68 let, Sv. Petra cesta 40, ostarelost. — Ana Lerner, nadinženirja hči, 15 mesecev, Levstikove ulice 15, eclampsie.

V hiralnici:

10. januarija. Jožefa Milharčič, kotarica, 72 let, gangraena sen.

V bolnišnici:

7. januarija. Jakob Primar, kajžar, 34 let, tetanus.

9. januarija. Frančiška Gnidica, kočarja hči, 2 meseca, atrofija universalis.

Cena žitu na dunajski borzi

dné 12. januarija 1901

Za 50 kilogramov.

Pšenica za pomlad . . .	K	7-85	do K	7-86
Rž za pomlad . . .	»	7-79	»	7-80
Turšica za maj junij /01 . . .	»	5-28	»	5-29
Oves za pomlad . . .	»	6-32	»	6-33

Meteorologično poročilo.

Višina nad morjem 306-2 m. srednji zračni tlak 736-6 mm.

Čas opazovanja	Stanje barometra v mm.	Temperatura po Celsiju	Veterevi	Nebo	Padačina v 24 urah v mm.
12 9. zveč.	745-7	-5-5	sl. jzahn.	oblačno	
13 7. zjut.	745-8	-5-2	sl. sever.	oblač.	0-0
2. popol.	745-9	-2-6	sl. svzh.	del. jasno	
13 9. zveč.	748-4	-5-2	sl. jzahn.	oblač.	
14 7. zjut.	749-9	-11-8	p. m. svzh.	jasno	0-0
2. popol.	749-2	-1-7	sl. jzahn.		
Srednja temperatura sobote -8-0°, norm.: -2-6°.					
Srednja temperatura nedelje -4-3°, normale: -2-6°.					

Čopice za slikarje, pleskarje, zidarje in za domačo porabo ima v veliki izbiri v zalogi trdka **BRATA EBERL** v Ljubljani, Frančiškankulice. 228 16 11-8
Vnanja naročila proti povzetju.

Lepa žrebetna kobilica,

dva voza, konjska oprava, sani,

☛☛☛ vino s sodi vred ☛☛☛

se radi smrti gospodarja ceno prodajo. — Poizvé se v Ljubljani, gostilna pri „Zvezdi“. 27 (3-2)

Oddá se takoj

služba organista

in cerkvenika

Prednost imajo rokodelci.

Več pové kuracijski urad v Trnju poleg Št. Petra na Krasu. 22 2-1

Išče se poštena, umna

gospodinja

srednje starosti, v župnišče. — Kije, pové iz uljudnosti g. Terezija Nowotny v Ljubljani, Dunajska cesta št. 9. 24 3-1

Išče se poslovodja za tiskarno.

Zahteva se strokovna usposobljenost, znanje hrvatskega, odnosno slovenskega, nemškega in ako mogoče tudi italijanskega jezika. — Plača po dogovoru.

Ponudniki naj se obrnejo do gospoda dr. Konrada Janežič-a v Voloski ter prošnjam prilože krtni in domovinski list, spridevalo in eventualno še druge dokumente, pa naznanijo tudi svoje zahteve. 82 3-1

MATTONIJEV GISSHÜBLER

alkalična kislina

kot zdravilni vreclec že stoletja znana v vseh boleznih (I.) 10 2

sapnih in prebavnih organov,

pri protinu, želodčnem in mehurnem kataru. Izvrstna za otroke, prebolele in mej nosečnostjo.

Najboljša dijetetična in osvežujoča pijača.

Izvirok: Giesshübl Sauerbrunn,

želez. postaja, zdravilno kopališče pri Karlovih varih

Prospekti zastoj in franko.

V Ljubljani se dobiva v vseh lekarnah, večjih spekerijskih prodajalnicah in trgovinah z jestvinami in vinom

Zaloga pri Mihael Kastner-ju in Peter Lassnik-u v Ljubljani.

V najem dam takoj

pod ugodnimi pogoji svoje za poljubni obrt pripravo

posestvo

v Slomškovih ulicah št. 17 v Ljubljani

obstoječe iz dveh stanovanj, dveh delavnic, majhnega hleva in prostornega dvorišča.

Vinko Čamernik, kamnosek.

1124 4

vajenec

mladenič, kacihi 13-14 let, kateri je zmožen v pisanju in računih.

Sprejme se takoj kot 20 3-3

Kmetijsko društvo Bloke,

pošta Nova vas pri Rakeku.

Šivalne stroje
priznana najboljša izdelka za družine in obrtnike
priporoča 888 25-15
tovarniška zaloga šivalnih strojev
Ivan Jax v Ljubljani, Dunajska cesta 17

Razpis.

Podpisani stavbeni odbor razpisuje za napravo novega podstrešja in strehe na stolp župne cerkve na Robu

javno zmanjševalno dražbo

na dan 21. januarija 1901 ob 10. uri dopoldne.

Vsak draživec mora položiti pred licitacijo 5% varščino. Načrti so na vpogled pri stavbenem odboru

Rob pri Vel. Lasičah, dné 11. januarija 1901.

Za odbor: Franc Pešec.

Družinska pratika
je izšla.
Dobiva se komad po 12 kr. = 24 vinarjev po vseh prodajalnicah v mestih in na deželi.
Glavna zaloga pri H. Ničmanu v Ljubljani.
Ceniki za razprodajalce pošiljajo se zastoj.

Dunajska borza.					
Dné 14. januarija.					
Skupni državni dolg v notah	98-30	20 mark	23-53	Dunavsko vravnavno posojilo l. 1878	105-75
Skupni državni dolg v srebru	98-15	20 frankov (napoleonador)	19-17	Zastavna pisma av. osr. zem. kred. banke 4%	93-75
Avstrijska zlata renta 4%	117-15	Italijanski bankovci	90-75	Prijoritete obveznice državne železnice	429-—
Avstrijska kronna renta 4%, 200 kron	98-30	C. kr. cekini	11-37	„ „ južne železnice 3%	338-—
Ogerska zlata renta 4%	117-—			„ „ južne železnice 5%	120-50
Ogerska kronna renta 4%, 200	92-20			„ „ dolenskih železnice 4%	99-50
Avstro-ogerske bančne delnice, 600 gld.	1698-—			Kreditne srečke, 100 gld.	388-50
Kreditne delnice, 160 gld.	663-75			4% srečke dunav. parobr. družbe, 100 gld.	257-50
London vista	240-60			Avstrijskega rudečega križa srečke, 10 gld.	47-50
Nemški drž. bankovci za 100 m. nem. drž. velj	117-65			Ogerskega	22-75
				Budimpešt. bazilika-srečke, 5 gld.	14-—
				Rudolfove srečke, 10 gld.	59-—
Dné 12. januarija.					
3-2% državne srečke l. 1854, 250 gld.	180-—				
5% državne srečke l. 1860, 100 gld.	166-50				
Državne srečke l. 1864, 100 gld.	197-50				
4% zadolžnice Rudolfove želez. po 200 kron	95-30				
Tisine srečke 4%, 100 gld.	140-—				
Dunavske vravnavne srečke 5%	257-50				

Nakup in prodaja
vsakovrstnih državnih papirjev, srečk, denarjev itd.
Zavarovanja za izgube pri izrebanju, pri izrebanju najmanjšega dobitka. — Promese za vsako tvehanje.
Kulaniina izvršitev naročil na borzi.

Menjarnična delniška družba
„MERCUR“
l., Wellzeile 10 in 13, Dunaj, l., Strobelgasse 2.

Pojasnila v vseh gospodarskih in finančnih stvarih, potem o kursnih vrednostih vseh špekulacijskih vrednostnih papirjev in vestni sveti za dosego kolikor je mogoče visocoga obrestovanja pri popolni varnosti
naloženih glavnice.